

Küreselleşme Sürecinin Yerelleşme ve Siyasal Kültür Üzerindeki Etkileri

Ayfer DAĞDELEN*

Özet: Küreselleşme, dünyanın özellikle ekonomik ve kültürel anlamda benzeştiği ve tek bir mekan olarak algılandığı bir süreci ifade etmektedir. Ancak, küreselleşmenin bu birleştirici ve bütünleştirici yönüne yapılan vurgunun yanında, birleştirici olduğu kadar yıkıcı olduğu, bütünleştirici olduğu kadar parçalayıcı olduğu, çelişkili bir süreci de içinde barındırdığı kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu süreç, ulus-devlet ya da merkezi devlet işlevlerinin sorgulandığı yeni bir yapılanmayı da içermektedir. Küreselleşme olgusuyla birlikte yerelleşme olgusunun ön planda olduğu bu sürecin etkilediği diğer bir alan da siyasal kültürdür. Bu değişimlerin temel belirleyicisi ise 1970'lerde uygulanmaya başlanan post-fordist ekonomi politikalarıdır. İşte bu çalışmayla, küreselleşme ve yerelleşme arasındaki etkileşim post-fordist politikalar bağlamında farklı yaklaşımları içerecek biçimde incelendiği gibi, bu etkileşimin siyasal kültür üzerindeki etkisi ve siyasal kültürü nasıl biçimlendirdiği de incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, yerelleşme, siyasi kültür

Effects of Globalization Process on the Localization and Political Culture

Abstract: Globalization states a process that the world is in accord especially in the economic and cultural sense, and it is perceived as a single location. However, beside the emphasis performed on this connective and integrative way of globalization, it is accepted that it is destructive as well as connective, integrative as well as disruptive, and it also holds a conflicting process. Therefore, this process also includes a new structuring in which the functions of nation-state or centralized-state are interrogated. Another field where this process influences in which the fact of localization remains in with the fact of globalization is political culture. The main determiner of these changes is the post-fordist economy politics that was started to get practiced in 1970's. Here with this study, the interaction between globalization and localization has been examined as part of post-fordist politics in the way to include the different approaches, and how this interaction forms the effect on the political culture and the political culture has also been examined.

Keywords: Globalization, localization, political culture

---

* Dr., Mustafa Kemal Üniversitesi, İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü, Hatay.
Email: ayferdagdelen@yahoo.com

1. GİRİŞ

1980'lere doğru etkisi daha çok hissedilen küreselleşme olgusu ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel alanda yaşanan değişim ve dönüşümleri ifade etmektedir. 1989'da SSCB'nin çöküşü ve komünizmin uygulama alanının daralması ve ideolojik olarak da zayıflaması uluslararası dizge ve düzenin bozulmasına neden olmuştur. 1989'a kadar Soğuk Savaş olarak adlandırılan ve iki kutuplu bir düzeni anlatan bu dizgenin ortadan kalkması, yeni düzeni anlama ve anlamlandırma çabalarını da beraberinde getirmiştir.

Francis Fukuyama, SSCB'nin çöküşünü, tarihin sonu ve liberalizmin dünya çapında zaferi olarak adlandırmıştı; Wallerstein ise, yeni dönemi liberalizmin çöküşü ve liberalizm sonrası dünyaya geçiş olarak nitelmiştir. Wallerstein (2008: 19), araf çağı olarak nitelendirdiği bu dönemi şöyle ifade ediyor: Geride bıraktığımız dönem umutların, kuşkusuz çoğu kez sahte umutların, ama yine de umutların çağıydı. Hemen önümüzdeki dönem ise sorunların ve güvenden çok umutsuzluktan doğan mücadelelerin çağı olacaktır. Öyle ki, ...“Medeniyetler Çatışması”, “Tarihin Sonu”, “Büyük Ortadoğu Projesi”, “Yeni Dünya Düzeni”, küresel terör ve enerji kaynakları üzerindeki küresel mücadeleler gibi siyasal ve kültürel faktörlerin etkili olduğuna tanıklık etmekteyiz (Elma; 2008: 44). Dolayısıyla bu dönem, aydınlanma sonrası gelişen modern dünyanın değişimidir. Birçok politikanın belirlenmesinde egemen güç olan ulus-devletlerin yerini, küreselleşme ve yerelleşmenin etkisiyle küresel ve yerel aktörler almıştır. Bu nedenle, ulus-devlete ağırlık veren düşünce ve anlayışlar eleştirilmiştir. En önemli eleştiri, ulus-devlete özgü olan temsili demokrasinin yetersiz kaldığı noktada odaklanmış; temsilden çok katılımın temel olduğu demokratik düşünce dizgesi yönünde görüşler öne çıkmıştır. Üstüner ve Keyman'ın (1995: 34) belirttiği gibi, ...demokrasi sorusu küresel bir bağlamda düşünülmeli ve küresel/ulusal/yerel (lokal) etkileşim ekseninde tartışılmalıdır.

Bu süreç siyasal kültürün değişimini de açıklamaktadır. Turan'ın (2007: 437) Almond ve Powell'dan aktardığı gibi, toplumsal, ekonomik ve siyasal alanda gerçekleşen değişimler, siyasal kültürün içeriğini; siyasal kültürün içeriği de toplumsal, ekonomik ve siyasal alanlardaki değişimleri biçimlendirir. Bu bağlamda, siyasal kültürün değişim nedenlerini ve yönünü anlamak için toplumsal, ekonomik ve siyasal değişimlerin nedenlerini araştırmak gerekmektedir. Bu çalışma ile özellikle 1980 sonrası değişimlerin itici gücü olan küreselleşme olgusu ve küreselleşmenin bir sonucu olarak gelişen yerelleşme olgusu arasındaki ilişki ilk ana başlık çerçevesinde değişik bakış açılarına da yer verilerek incelenmiştir. İkinci ana başlıkta,

yerelleşme olgusunun siyasal kültürü etkileme biçimi açıklanmaya çalışılmıştır.

2. KÜRESELLEŞME VE YERELLEŞME OLGULARI ARASINDAKİ TEMEL BAĞLANTI

Küreselleşme veya globalleşme, endüstriyel ve teknolojik gelişmelere, özellikle kitle iletişim araçlarının yoğun kullanımına bağlı olarak ortaya çıkan ekonomik, siyasal ve kültürel ilişki biçimlerinin dünya alanında yaygınlaşmasıdır. Bu süreçte belirleyici olan ve ekonomik, siyasal, kültürel ilişkilerin oluşumundaki temel etken kapitalizm, yani kapital düzenektir. Kapitalizm, Braudel'in de Wallerstein'ın da altını çizerek belirttiği gibi tarih sahnesine çıktığı andan itibaren bir dünya sistemidir. Dünyayı bir ekonomik bütün olarak görüp algılamaktadır. Bu bakımdan küreselleşme yepyeni bir olgu değildir. Yeniden yapılanma süreci içinde, zaten kapitalizmin başlangıcından beri varolan küreselleşmenin hız ve derinlik kazandığı ileri sürülmektedir (Şaylan; 1994: 136).

20. yüzyılda yaşanan iki bunalım dönemi; 1929 ekonomik krizi ve 1970'lerde yaşanan kriz kapitalizmin yeniden yapılanma ve dönüşüm sürecini de içermektedir. 1929 yılında yaşanan kriz, o döneme kadar yaşanan en büyük kriz olması nedeniyle, kapitalizmin yeniden yapılanması anlamında önemli sonuçları olmuştur. Bu dönemdeki sorun, üretim olanaklarının büyük bir hızla artmasına rağmen, talebin görece sınırlı genişlemesinden kaynaklanan arz-talep çelişkisidir. Talebi artırmak amacıyla devlet müdahalesini savunan Keynesyen politikalar bu ortamda oluşturulmuştur. Keynesci devlet bu dönemde ekonominin talep (tüketim) yönüne müdahale etmiş, devlet harcamalarını artırarak tüketiciye satınalma gücü aktarmış, tüketimin artması da üretimi kamçılıyarak büyümeyi sağlamıştı (Oran; 2001: 50). Ancak, Keynesci politikaların asıl uygulama dönemi II. Dünya Savaşı sonrasıdır. Bu dönemde, Keynesci ekonomik politikaların bir sonucu olarak devlet ekonomik ve toplumsal alanda temel unsur olarak kabul edilmiştir. Çünkü, ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmek ve kalkınma sonucu oluşan ekonomik değerleri topluma eşit olarak dağıtmak devletin temel görevi olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle, ...Keynes'ten esinlenen politikalar denince, en önce batı Avrupa'da II. Dünya Savaşı sonrasında sosyal demokrat ve işçi iktidarlarının uyguladıkları "refah devleti" veya "sosyal devlet" ilkelerine dayalı politikalar akla gelir (Işıklı; 1996: 5). Dolayısıyla, temel politika devletin ekonomik alana müdahalesidir. Ekonomik politikalara yönelik tartışmaların ortak noktası da devletin ekonomiye yeterince müdahale etmediğidir.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra, ABD ve SSCB'nin tartıştığı temel konulardan biri refahın dünya genelinde yayılmasının gerekliliğidir. Bu tartışmalar çerçevesinde ABD, Üçüncü Dünya ülkelerinde refahın yayılması anlayışını benimsemiş; SSCB ise, sosyalist kalkınmanın bu amacı gerçekleştirmek için en etkin yol olduğunu ileri sürmüştür. Beşeri kalkınma olarak adlandırılan bu politika doğrultusunda izlenen yol diğer uluslara yapılan parasal yardım ve destek olmuştur. Bu yaklaşımın temelinde, refahın sağlanmasının devletin bir işlevi olduğu anlayışı vardır. 1944'te Bretton Woods kasabasında toplanan ekonomi konferansında, ABD dolarının sabit altın değerine bağlandığı döviz kuru dizgesinin belirlenmesinin yanı sıra, uluslararası ekonomik faaliyetler konusunda bağlayıcı kurallar da karara bağlanmıştır. Her ülke, bu belirlenen kısıtlamalar içinde, kendi sınırlarının geçirgenliğini kontrol altında tutmakta serbestti. Bu durum, devletlerin kendi siyasi ve ekonomik gündemlerini belirlemelerine imkan veriyordu (Steger; 2006: 62).

Ancak kapitalizmin, 1970'li yıllardan itibaren kendini gösteren yeni ve evrensel bunalım içine girmesi II. Dünya Savaşı sonrası kurulan ekonomik ve toplumsal düzenin değiştirilmesine zemin hazırlamıştır. Bu dönem yaşanan ekonomik krizin nedeni, refah devleti düşüncesinden kaynaklanan talep şişmesine bağlı enflasyon, bölüşümde emeğin payının sürekli artması ve bu artışın neden olduğu kar hadlerinin düşmesidir. Kapitalizmin yaşadığı krizde önemli payı olan diğer bir kırılma da, OPEC ülkelerine petrol fiyatlarına ilk büyük zammı yapma olanağı veren, yeni bir Arap-İsrail savaşının başlamasıdır. Petrol şoku, petrol fiyatlarının birdenbire yükselmesiyle gerçekleşti: 1973 sonuyla 1974 başı arasında, OPEC'in tasarladığı bir eylem sonucu dört kat arttı (Comelieu; 1992: 23).

Özellikle, 1971'de Bretton Woods anlaşmasının çöküşü, bu tarihe kadar maliye ve para politikasını tek başına denetleme gücüne sahip olan ABD'nin gücünü zayıflatmıştır. 1973 yılında esnek kur politikasının kabul edilmesi ile ulus-devletler finansal disiplin düzeneklerinin etkisi altına girmişlerdir. İşte bu noktada ABD, IMF ve Dünya Bankası aracılığıyla Üçüncü Dünya'ya dışa dönük büyüme modelini, yani neoliberalizmi dayatarak ekonomik gücünü korumayı ve jeopolitik istikrarı sağlamayı amaçlamıştır. Bu bağlamda, ABD için yardım politikası Üçüncü Dünya'yı disipline etmenin bir yoludur. Ayrıca, bu yardımların ABD'nin uluslararası siyaset arenasındaki konumunu güçlendirecek biçimde kullanılması hedeflenmiştir. Bu nedenle, yardımlar IMF ve Dünya Bankası tarafından önceleri geleneksel proje yardımları biçiminde verilirken, 1970'lerin sonunda "yapısal uyum kredileri" biçimine dönüştürülmüştür. Bir hükümetin IMF ile Dünya Bankası'ndan yapısal uyum kredisi alabilmesi, önceden

belirlenmiş olan ekonomik programa uyacağı yönünde güvence vermesine bağlanmıştır. Bu durum, yapısal uyum kredisi anlaşması yapan hükümetlerin, ülke ekonomisinin denetimini IMF ve/veya Dünya Bankası'na bırakması anlamına gelmektedir. Bu doğrultuda, refah devletinin ve sosyal devletin yaşadığı meşruiyet krizinin ve 1970'lerde yaşanan bilişim ve iletişim alanında yaşanan bilimsel ve teknolojik devrimin etkisiyle kapitalizmin yeniden yapılanması sürecinde, finansal iktidarların ulusal kural ve yasalardan bağımsızlaşarak büyük işletmelerin çeşitli bölgelerde etkin olmaları, kapitalizmin doğasında olan küreselleşme olgusunun 1970'lere kadar görülmemiş bir biçimde hız ve derinlik kazanmasına neden olmuştur.

Kapitalizmin yeniden yapılandırılması sürecinde en çok göze çarpan olgu küreselleşmedir ve bu dönemde ekonomik alan ve ekonomik süreç hızla uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Bu dönüşüm, karlılık düzeyinin yükselmesini sağlamıştır. Küreselleşme, dünyayı tek bir pazar olarak bütünleştirmektedir ve sermayenin yatırım ve üretim için en uygun koşulları sağlayacak biçimde, pazarı genişletmeye yönelik pazarın özgürlüğü düşüncesine dayanarak sermayenin akışkanlığı önündeki korumacılık engelini kaldırmayı amaçlamaktadır. Ancak, sermaye akışkanlığının önündeki en büyük engel ulus-devlet olarak kabul edilmektedir. Bu aşamada, ulus-devletin aşılmasında iki boyut devreye girmiştir. Birinci boyut, ulus-devletin ekonomi düzlemindeki yetkilerini giderek ulus-üstü kurumlara bırakmasıdır. Bu süreci de iki aşamalı olarak ele almak gerekir. İlk aşamada ulus-devletlerin yetkileri, ulus-üstü, Dünya Bankası, IMF, OECD ve Dünya Ticaret Örgütü gibi küresel çapta üyesi olan örgütlerin almış olduğu kararlar doğrultusunda sınırlandırılmaktadır. İkinci aşamada ise, bölgesel anlaşmalarla kurulan, eski imparatorluklara alan genişliği ve nüfus büyüklüğü itibarıyla benzeyen, yapısı farklı olan bölgesel işbirliği anlaşmaları doğrultusunda sınırlandırılmaktadır. Ulus-devlet gücünün aşılmasındaki ikinci boyut yerel yönetimlerin giderek güçlendirilmesi, merkezi devlet olanaklarının, yetkilerinin ve sorumluluklarının kendi içindeki alt birimlere devredilmesidir (Kazgan; 2009: 18).

Yeniden yapılanma sürecinde diğer önemli aşama devletin ekonomiye müdahale biçiminin değişmesidir. 1970 öncesi refah devleti uygulamaları açısından devletin ekonomiye müdahalesi, eşitlikçi bir anlayışla ve toplumsal düzeni sağlamak adına ekonomik değerlerin dağıtımını ve politik meşruiyetin sağlanması için olmuştur. 1970 sonrası devletin ekonomiye müdahalesi sermaye birikimini sağlamak adınadır. Bu doğrudan doğruya sermaye birikimini hızlandırıcı girişimler aynı zamanda bu dönüşüme politik etkinlik kazandırmayı içermektedir. Sermaye birikimine doğrudan müdahale engelleyici kuralları ve normları ortadan kaldırma (deregulation), regresif

vergi reformları ve özelleştirme gibi politikalar yoluyla olmaktadır. 1980’li yıllarda ABD ve İngiltere olmak üzere birçok ülkede deregülasyon politikaları izlenmiş; sermaye yararına üretim sürecine uygulanan çevre koruyucu ya da toplumsal amaçlı normlar önemli ölçüde azaltılmış; böylece refah devleti uygulaması geriletilirken sermaye birikimi için önemli bir kaynak aktarımı sağlanmıştır (Şaylan; 1994: 134). Yeniden yapılanma sürecinde sermaye birikimini sağlamaya yönelik politikalardan olan özelleştirme, küreselleşme ve yerelleşmeyle birlikte modern çağ olarak tanımlanan dönemin sona ermesini sağlayan öğeleri ve postmodern çağ olarak tanımlanan yeni bir dönemin oluşum öğelerini içermektedir. Bu yeni dönemin niteliklerini belirleyen küreselleşme, özelleştirme ve yerelleşme formülü üzerine kurulu olan yeni üretim sürecine dayanmaktadır. Özellikle, özelleştirme yolu ile küresel sermaye ve şirketler kentlere ulaşmaktadır. Böylece özelleştirme, yerel yönetimlerin küreselleşme yoluyla değişimine neden olmakla birlikte, yönetsel anlamda yerel öğelerin küreselleşmenin bir parçası olarak yerelleşmesini de hızlandırmaktadır.

Yerel yönetimlerin kapitalist toplumda tanımlayıcı özellikleri “sermaye birikimine katkı” işlevidir. Yapısal uyarılma politikaları bu işlevi daha yaygın ve derin bir hale getirmiştir. Her şeyden önce “katılımcılık ilkesi” ve “yerel demokrasi” adına on dokuzuncu yüzyıldaki ruhuna dönerek yerel kamu gücünü doğrudan “cüzdan sahipleri”ne emanet etmeye girişmiştir. Öte yandan, yerel yönetimlerin yetki alanı içinde hala tek-genel yetkili kamu gücü olarak kullandığı birikim kanallarını genişletmiş ve yeni kanallar açmıştır (Güler; 2005: 272). Yeni üretim süreci, pazar koşullarına en iyi ve hızlı bir biçimde cevap verecek, üretim faktörlerini en etkin biçimde kullanabilecek yerelleşme içine girmiştir. Ancak yerelleşen üretim sürecinin, en azından, orta ve uzun dönem planlanması, programlanması ve denetimi merkezileşen bir karar verme süreci içinde gerçekleşmektedir. Üretimi planlayan, programlayan ve denetleyen merkez üretim süreci ne kadar yerelleşirse yerelleşsin, karar verme için gerekli tüm bilgi girdilerine anında sahip olabilmektedir. Bu dönüşümün kar hadleri üzerinde genişletici bir etki oluşturduğu kolaylıkla görülebilmektedir. Bilişim ve iletişim devrimi yerelleşme ile merkezileşme arasında optimal bir sentezi olanaklı kılmaktadır (Şaylan; 1994: 128). Yeniden yapılanma sürecinin ulus-devlet olgusu üzerindeki etkisi de, yerelleşmenin konumu ve etkinliği açısından belirleyicidir. Bu noktada, küreselleşme ve ulus-devlet arasındaki ilişki biçimini yorumlayan düşünce dizgeleri de önemlidir. Genel tartışma küreselleşme sürecinin ulus-devletin tarihsel varolma nedenini ortadan kaldırıp kaldırmadığı konusundadır.

Küreselleşme teorisi içinde liberal küreselleşmecilerin (Paul Kennedy, Philip McMichael, Peter Evans, Anthony Giddens vd.) tezleri, ‘ulus-devletin sonu’ fikri ile iç içedir. Bu yaklaşım küresel olan ile ulusal olan arasında kaçınılmaz bir çelişki öngörür. Ulus-devletler ulusal ekonomileri, paraları, sınırları, kültürleri ve dilleri üzerindeki denetimi yitirmişlerdir. Küresel güç ulus-devletlerin denetiminden çıkmış; küresel pazarın, ulus-ötesi firmaların ve küresel iletişim firmalarının eline geçmiştir. Bu anlamda modern devletin gücü, ulus-üstü, ulus-ötesi ve uluslararası güçlerin belirleyiciliğine bağlı olarak çok zayıflamıştır. Bu düşünceler özellikle, devletçi ve sosyal demokrat çizgide yer alan büyük bir kesim tarafından da kabul görmektedir. Küreselleşmeyi eleştiren sol kesim devletin küreselleşmeye kurban gittiğini düşünmektedir. Liberal küreselleşmecileri eleştiren şüpheli analistler (Grahame Thompson, David Held, Anthony McGrew, Immanuel Wallerstein vd.), bu görüşleri abartılı bulmakta, dünya ölçeğinde gücün, üretimin ve refahın belirlenmesinde ve paylaşılmasında ulus-devletlerin gücünün devam ettiğini savunmaktadırlar. Bu analistlere göre devlet, küresel güçler karşısında kendilerini yeniden oluşturma ve dönüştürme kapasitesine sahiptirler. Bu düşüncelere farklı bir açıdan yaklaşan Marksist analistler (William I. Robinson, Leslie Sklair vd.), küreselleşmeye küresel kapitalizm tezi üzerinden yaklaşmaktadırlar. Bu analistlere göre, küreselleşme ulus-devletleri ortadan kaldırmaz; söz konusu değişim, ulus-devletin küresel sermaye çıkarları tarafından ele geçirilmesine bağlı olarak yeniden yapılandırılması ve hiyerarşik ulus-devlet dizgesinin sona ermesidir (Güzelsarı; 2012: 245-246).

Bütün bu farklı yaklaşımlara karşın, varolan durum kapitalizmin yeniden yapılandırılması sürecinde ortaya çıkan küreselleşmenin, ulus-devlet ve yerelleşme üzerindeki dönüştürücü etkisidir. Bu süreç, ulus-devletleri ortadan kaldırmasa da iktidar gücü ve ulusal egemenlik alanlarında büyük oranda zayıflatmıştır. Ulus-devletler, bilgi, mal ve kapital akışını denetleme olanağını yitirmiş; uygulanan açık ekonomi politikası her girişimciyi iç pazarlarından çok dış pazar koşullarını dikkate almaya itmiş; böylece ulus-devletler egemenlik alanlarını yeniden tanımlamak sorunuyla karşı karşıya gelmişlerdir. Ulus-devletlerdeki bu zayıflamaya karşın uygulanan ekonomi politiğin bir sonucu olarak yerelleşmenin, özellikle yönetsel anlamda yerel yönetimlerin önemi artmış ve ulus-aşırı firmalar, çokuluslu şirketler yerel güçleri küresel kapitalin bir parçası olarak görmüş ve muhatap almışlardır.

Bu doğrultuda, ulus-devletler iki bakımdan zayıflamaktadır. İşlevlerini bir taraftan küresel yönetime, öte yandan yerele terk etmektedir. Küreselleşmeyle yerelleşme eşzamanlı olarak gerçekleşmektedir (Tekeli; 2003: 6). Giddens’ın da (1994:63), Daniel Bell’den aktardığı gibi ulus-

devlet“ ‘...büyük yaşam sorunları için çok küçük; küçük yaşam sorunları içinse çok büyük’ ” duruma gelmiştir. Kapitalizmin yeniden yapılanma sürecinin küreselleşme ve yerelleşme etkileşimi bağlamında yönetsel alanda etkili olduğu en önemli değişim yeniden yapılanma süreci öncesi varolan yerleşik modellerin çözülmesine neden olmasıdır. Bu nedenle dönüşüm merkezîyetçi yapı ve düşünce dizgesi üzerinde olmuştur. “Merkezîyetçi yönetim” yapısı ve yavaş işleyen bürokrasi ile yönetim dizgesi vatandaşların istek ve beklentilerini karşılamaktan çok uzaktır. “Küreselleşme ve yerelleşme” süreçleri, etkin ve verimli kamu hizmeti sunabilmesi amacıyla devletin yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılmaktadır (Ahmutoğlu; 2012: 1). Kamu yönetimi alanında küreselleşme ile birlikte katılımcılık ve etkinlik, esneklik ilkeleri ön plana çıkarılmıştır. Bu yöndeki değişim, daha çok bürokratik hiyerarşinin egemen yaklaşımı olan merkezîyetçilik, katı kuralcılık, biçimsellik ilkeleri ve denetime dayalı, katılımcılığa kapalı yapısı üzerinde odaklanmıştır. İşte bu yapıyı çözenin ve dönüştürmenin yolu yerelleşme olarak görülmüştür. Çünkü yerelleşme bireylerin kendi kendini yönetmesi anlamına geldiği gibi, yerel yönetim birimlerinin halka yakın olması ve alınan kararların halkın istekleri doğrultusunda alınması anlamına da gelmektedir. Böylece, yerelleştirme, yerel karar verme sürecinde devletin değil toplumun ağırlık kazanmasına neden olmaktadır. Yeniden yapılanmada, karar verme sürecinin topluma devredilmesi kadar önemli olan bir konu da kamu hizmetlerinin yerelleştirilmesidir. Bu doğrultuda, kamu hizmetleri merkezî yönetimden alınarak, yerel yönetimlere bırakılmalıdır. Bu durum, merkezî örgütlenme ile yerel yönetimler arasında yetki, görev ve sorumluluk yönünden yeniden bir paylaşımı gerektirmektedir. Bu hizmet alanında etkinliği ve verimliliği artıracak bir yol olarak kabul edilmektedir. Çünkü yerelleşme ve yerel yönetimler hizmetlerin en kolay, ucuz, hızlı ve katılımcı bir biçimde sunulmasını sağlamaktadır (Çukurçayır; 2000: 99-100).

Kamu yönetiminde yeniden yapılandırmayı gerektiren bu nedenler, küreselleşme sürecinin ulus-devletlerin egemenlik kavramını aşındırmasına bağlı olarak ortaya çıkmışlardır. Ancak, küresel sermaye güçlerinin doğrudan yerel güçlerle kurdukları bağ yerel yönetimlerin çok daha kapsamlı dönüşümünü gerekli kılmaktadır. Bu anlamda, yerel yönetimlerin yüklenmek zorunda kalacağı en önemli yeni işlev, söz konusu yerelliğin ekonomik yarışabilirliğinin sağlanmasıdır. Bu amaçla yapılması gereken üç temel işlev vardır: Her şeyden önce söz konusu yerelliğin büyük sanayi birimlerini ve büyük kapitali kendisine çekebilmesini sağlamak; yerellik içinde gerçekleştirilecek yatırımların yararlanacağı dışsalılıkları oluşturmak; öğrenen bir yerelliği yaratmak (Tekeli; 2003: 12).

3. YERELLEŞME OLGUSUNUN SİYASAL KÜLTÜRÜ BİÇİMLENDİRME SÜRECİ

Küreselleşme ve yerelleşme arasındaki ilişki biçiminde belirleyici olan öge ekonomik dizgedeki değişim ve dönüşümdür. Küreselleşme süreci içinde yerelleşmeyi derinleştiren kapitalizmi içine girdiği krizden kurtarmak adına uygulanan “yapısal uyum politikaları” ve/veya neoliberal ekonomik politikalar. Yerelleşme ve siyasal kültür arasındaki ilişkiyi anlayabilmek ise, uygulanan neoliberal politikaların etkisiyle dönüşen siyasal ve toplumsal dizgeyi kavramakla olanaklıdır. Bu bağlamda, küreselleşmenin etkisiyle derinleşen yerelleşmenin siyasal ve toplumsal dönüşüm üzerindeki etkisi açısından değerlendirilmesi gerekmektedir.

Anthony Giddens, küreselleşmeyi modernleşmenin bir sonucu, onun bir devamı olarak görür. Küreselleşme, kapitalizmin biçimlendirdiği modernliğin Batı’dan tüm dünyaya yayılması; modernliğin genişlemesidir. Modern örgütler yerel olan ile küresel olanı bir dizi yolla birbirine bağlar. Belirleyici olan küresel süreçlere katılımıdır. Yerelliğe rengini verense koşullar ve süreçlerle olan etkileşimdir. Bu etkileşim zaman-mekan ayrımı ve yerinden etme süreçlerinde ifade bulan küreselleşme mekanizmalarıyla gerçekleşir. Giddens’e karşılık Martin Albrow ve Roland Robertson, küreselleşmenin moderniteden kopuşu simgelediğini ileri sürer. Bu süreçte rasyonelleşme ya da Batı kültürünün evrenselleşmesinden değil kültürel farklılaşmalardaki artıştan söz edilir (Güzelsarı; 2012: 242). Bu görüş doğrultusunda moderniteden kopuş dönemi postmodern dönem, bu döneme özgü düşünsel dizge ise postmodernizm olarak kavramlaştırılmaktadır. Harvey, moderniteyi görece bir sabitlik ve kalıcılık içeren ögeler bütünü olarak tanımlamaktadır. Kitle üretiminde sabit sermaye, istikrarlı, standartlaşmış, türdeş pazarlar, sabit bir politik-ekonomik nüfuz ve güç dengesi, kolayca teşhis edilebilir otorite ve üst otoriteler, maddesellikte ve bilimsel-teknolojik rasyonalitede sağlam bir zemin, modernitenin karakteristik özellikleridir. Postmodernizm de ise, hayal gücü, hayali sermaye, imgeler, gelip geçicilik, rastlantı ve üretim tekniklerinde, işgücü piyasalarında ve tüketim kovuklarında esneklik hakimdir (Harvey; 1997: 373).

Küreselleşme ekonomik, politik ve kültürel olarak homojenleştirici etkisi olan bir süreci temsil etmekle birlikte, yerel farklılıkları üreten ve koruyan yönü de bulunmaktadır. Bu çelişkili gibi görünen yapının ortaya çıkış nedenini ekonomik dizgenin işleyiş biçimiyle açıklamak olanaklı. Ancak, bu konuda iki farklı yaklaşım vardır. Postmodern kapitalizmin, yerellik vurgusunun yanı sıra, sermayenin önceki gelişim aşamalarına göre farklı bir strateji izlemesi de yerelleşme açısından anlamlı bulunmaktadır. Bu

anlamda sermaye yerellikle, kitlesel üretim tekniklerinin baskısı altında karşılaşmamakta ve zorunlu bir tek tipleştirme dayatmamaktadır. Sermayenin, Post-Fordizm olarak da adlandırılan esnek birikim stratejisi ekseninde, yerellikle uyumlu bir şekilde varolma yeteneği kazanmış bir sermaye süreci olduğu savunulmaktadır. Yerellik ve marjinalliğin sosyo-ekonomik bir güç olarak ortaya çıkmalarını olanaklı kılan durum, kitle üretimi ve tüketimi üzerinden işleyen Fordist stratejilerden farklı olarak, farklılıkların ve yerel kültürlerin ayrı bir pazar olanağı olarak algılandığı esnek birikim rejiminde, anında üretim yapılması ve böylelikle küçük toplulukları, hatta bireyleri hedef almayı sağlayan yapıdır. Bu süreci karakterize eden şey, tüm yaşam tarzlarını bir merkezin ihtiyaçları doğrultusunda örgütlenmiş bir üretim rejiminin dayatmalarıyla yok eden bir dizgeden, dizgeye karşıt olarak gelişen yerellikleri ve sermaye önüne dikilen engelleri kendi lehine çeviren bir esnek birikim rejimine geçiştir (Aytaç; 2002: 10).

Küreselleşmenin, hem homojenleştirmeyi hem de farklılaştırmayı içeren iki zıtlık üzerinden kurulan bir düzenek olarak kabul edilmesinin nedeni bu geçiştir. David Harvey gibi düşünürlerin açıkladığı bu geçiş dönemine bağlı olarak oluşan yerel ve kültürel farklılaşma, uygulanan ekonomik politikanın bir sonucu ve bu ekonomik politikayla eşzamanlı bir gelişme olarak kabul edilir. Yerel ve kültürel farklılaşmayı, uygulanan ekonomi politisinin yani Harvey'in tanımlamasıyla esnek postmodern ekonomi politikalarının doğal bir sonucu olarak gören yaklaşımın yanı sıra, küresel ya da bölgesel güçlerin karşısında yerel güçlerin kendilerini savunmak adına oluşturdukları strateji olarak gören bir yaklaşım da bulunmakta ve farklılaşma küreselleşmeye karşı verilen bir tepki olarak algılanmaktadır.

Bu tepki esnek postmodern ekonomi politisinin istihdam ve üretimin dağıtımını konusundaki temel yaklaşımı ve kurulumuyla ilgilidir. Sermayenin içinde bulunduğu siyasi sınırları terk etmesi ve her kriz döneminde olduğu gibi çok hızlı bir teknolojik yenilenme rekabeti artırmış, bununla birlikte maliyeti de düşürerek emeğin sermaye ile ikame edilmesini hızlandırmıştır. Bu iki gelişme, yani teknolojik dönüşüm nedeniyle istihdamın azalması ile üretimin küresel düzeyde dağıtılması, özellikle gelişmiş ülkelerde süreklilik kazanmış bir işsizlik olgusuna yol açmıştır. Gelişmekte olan ülkeler açısından, aynı işsizlik olgusu ülkelerarası rekabeti artırmıştır. Bu doğrultuda gelişen ülkelerin büyük bir bölümünde yatırım ve üretim yapılabilecekken, üretimin yerleşmesi için birçok seçenek varken, sermaye bütün potansiyel işgücüne ihtiyaç duymamaktadır. Üretimin ve tüketimin küreselleşmesine karşın, bu dizgenin devamlılığı nüfusun ancak belli bir kısmıyla devam

ettirilmektedir. Bu durumun yaratacağı sonuç, dünyanın belli coğrafi bölgelerinin ve/veya nüfusunun küreselleşmiş sermaye olgusunun dışında kalmasıdır. 1945 sonrası refah devleti anlayışının bir sonucu olarak kapitalizmin denetimi ve yönetimine yönelik işlevleri, özellikle işsizliği ve bozuk gelir dağılımını önlemeye yönelik siyasi kararlar ve politika önlemleri devletlerin kapitalistler üzerindeki etkisini artırıyordu. Bu nedenle 1945-75 döneminde siyaset-piyasa ikileminin siyaset kanadı ağır basıyordu ve devletin üretimin ve tüketimin dışında kalanları kontrol düzeneği güçlüydü. 1975 sonrası gelişmeler devletin bu konudaki kontrol gücünü zayıflatmış; siyaset-piyasa ikilemi kapitalistlerin etkinliğini artıracak biçimde değişmiştir. Bu dönüşüm, küreselleşmiş sermaye olgusunun dışında kalan nüfus oranını artırmıştır. Böylece, kapitalistler küresel sermaye ile sürdürecekleri ilişkinin devamlılığını devletle olan eski ilişki biçimlerinin değişmesine bağlamışlar; devletin alıştığı ayrıcalıklardan vazgeçmesini, bunların yerine öngörülebilir ve kurallı bir çerçeve (gerekli hukuki çerçeveden kalite kontrolüne ve eğitime kadar) oluşturmasını beklemişlerdir (Keyder; 2004: 50-55).

Keyder'e (2004: 55) göre, yerelleşmenin ve yerelciliğin ön plana çıkması bu aşamadır. Küreselciliğin karşısında olan yerelcilik, ümmet, ulus, etnik grup veya kabile gibi çeşitli düzeylerde tanımlanacak yerel öğelerle etkinleşmektedir. Bu anlamda, bu öğeleri etkinleştiren itki yerelcilerin küresel dinamiğin dışında kalacakları tahmini ve bunu önlemek adına farklı bir birliktelik ilkesi arayışlarıdır. Bu öğeler içinde belli bir azınlığın yerelliği yüceltmesinin ve siyasi bir hareket olarak benimsemesinin nedeni de küresel dinamiği kendi yaşam tarzlarına bir tehdit olarak görmeleridir. Bu süreç, yerelliğin ve/veya yerelleşme olgusunun siyasal kültürü biçimlendirme sürecinin dinamiklerini içermekle birlikte postmodern siyasi durumunu da açıklamaktadır. Postmodern siyasi durum, kültürler ile söylemlerin çoğulluğunun kabul edilmesi öncülüne dayanmaktadır. Değişik türlerin çoğulculuğu, bir proje olarak postmodernitede örtük biçimde vardır. Büyük anlatının yıkılışı, çeşitli (yerel, kültürel, etnik, dinsel, "ideolojik") küçük anlatıların bir arada yaşamasına doğrudan bir davet niteliğindedir (Heller&Feher; 1993: 12).

Böylece postmodern dönemin öne çıkardığı temel kavramlardan biri çok kültürlülüktür. Çok kültürlülük ne bir belirli programa sahip politik bir doktrin ne de "insanın dünyadaki yerine dair" sonu gelmez tartışmalar üreten felsefi bir akımdır. "Farklılıklar zemininde birlik" ilkesine dayanmaktadır. Türköne'nin (2011: 252-253) belirttiği gibi, çok kültürlülük üç ana ilkeye dayanmaktadır:

-İnsanlar kültürel açıdan belirlenmiş yapılar içinde doğar ve yaşarlar. Bu yaşayış aynı zamanda bireylerin çevreleri ile olan etkileşim sürecinde belirli bir anlam, değer ve semboller üretmesine yol açar. Tarihin içinde bu anlam, değer ve semboller bir biçimde değişime uğrar.

-Farklı kültürler, farklı anlamlar ve değerleri temsil eden farklı dizgelerdir. Dolayısıyla her kültür eşsiz ve değerlidir. Bu eşsiz ve değerli olma durumu kültürlerin “kendilerine has bir işleyiş mantığına sahip olma” niteliği ile örtüşmektedir.

-Her kültür aslında içsel olarak çoğul (plural) bir görünüm arz eder ve farklı geleneklerle devam eden bir iletişimi yansıtır.

Homojen kimlikler üzerinde yükselen ve ulus-devletin dayandığı “ulusal kimlik” olgusunun bir antitezi olan çok kültürlülük kavramı, “ulusal-toplumsal politikalarda ‘türdeşliğin’ değil, farklılığın öncelenmesidir. Çok kültürlülük, ırk, etnisite veya dil temelinde kültürel farklılaşma konusuna özel önem vererek ‘farklılık içinde birliktelik’ ifadesiyle, yalnızca kültürel çeşitliliği tanımakla kalmaz, aynı zamanda bu farklılıkları saygı gösterilerek kamusal olarak onaylanması gerektiğini savunur (Heywood; 2011: 218). Bu düşünce, kurumsal yenileşmeyi gerektirecek bir düzenlemeyi de içermektedir. Kültürel çeşitliliğin kurumsallaşması; bireysel hakların grup haklarını kapsayacak biçimde genişletilmesini, geniş bir anayasal çerçeve içinde etnik gruplara özerklik verilerek kendini yönetme hakkı tanıyan bir rejimin kurulmasını, çoğul-etnik toplumlarda, toplumsal birlikteliği sağlamak adına grup liderleri arasında uzlaşmaya veya tartışmaya dayalı etkileşim kanallarının varlığını da gerektirir (Türköne; 2011: 254). Bu, ulusal kimliğin öncelendiği modern siyasal dizgenin çözülmesidir.

Küreselleşmenin, egemen demokratik modern devlet kuramının varsaydığı “ulusal topluluk” nosyonunu yıkması devletle toplum arasındaki temsiliyet bağı koparmıştır; Keyman’ın (1999: 24) Held’den aktardığı gibi, bugün ulusal toplumlar hükümetlerinin kararlarını, politikalarını ve eylemlerini programlayamamakta, hükümetler de vatandaşları için neyin doğru ya da uygun olacağını belirleyememektedir. Böylece, hem devletin toplumu temsil etmesini ve toplumsal taleplere göre hareket etmesini simgeleyen temsili parlamenter demokrasi ciddi bir krize girmiş hem de ulusal topluluğun temeli varsayılan vatandaş ile devlet arasında devlet egemenliği söylemiyle kurulan köprü yıkılmıştır. Bu noktada küreselleşmenin modern toplumun işleyişini simgeleyen devlet egemenliği söylemi ve temsili demokrasi gibi belirlilik ölçütlerini yitirmiş olduğu söylenebilir (Keyman; 1999: 23). Modern döneme özgü temsili demokrasinin içine düşmüş olduğu boşluğu ve çelişkileri ortadan

kaldırmanın yolu yeni bir demokrasi anlayışını düşünsel ve kurumsal anlamda kurgulamak olmuştur. Kahraman'ın (2004: 69-70) belirttiği gibi, bugünkü dünyanın yönü, global ve merkezi otoritenin tekelinde, denetiminde bulunan bir demokrasi anlayışından, cemaatsel çeşitli bireysel tercihler etrafında gelişen mikro demokrasilere doğrudur. Bu demokrasinin yerelleşmesidir. Bir dönüşüm projesi olarak geliştirilen radikal demokrasi de bu ilişkiler doğrultusunda oluşturulmuştur. Radikal demokrasinin beslendiği alan da, yerelleşmenin etkisiyle ortaya çıkan çok kültürlülük ve farklılıkların eşsizliği ve birlikteliği düşüncesidir. Bu bağlamda, demokrasinin demokratikleşmesi süreci olarak ifade edilebilecek olan radikal demokrasinin temeli uzlaşmadan daha çok çelişkilerin tanınmasına dayanmaktadır.

Ancak, radikal demokrasi liberal demokrasiden kesin bir kopuş olarak algılanmamalıdır. Liberal demokrasinin ortak değerler ve ilkeler üzerine kurulu bütünleştirici bir demokrasi anlayışı vardır. Radikal demokrasi ise, liberal demokrasiyi toplumsal yapının değişen yapısına açık bir dizge olarak görür ve liberal demokrasinin her zaman yeniden yapılandırılma gizil gücüne (potansiyeline) sahip olduğunu kabul eder. Bu nedenle radikal demokrasi liberal demokrasinin temel ilkeleri olan bütünleştiricilik ve uzlaşmacılık yerine, farklı kimlik yapılarını ve çelişkileri (çelişmeleri) öne çıkarır. Buradaki temel sorun, farklılık ve çelişki üzerinden nasıl bir düzen oluşturulacağıdır. Çözümse farklı kimlik konumları arasındaki ilişkiyi düzenleyici nitelikte olan agonistik demokrasi anlayışıdır. Çünkü demokrasinin önkoşulu farklılıkların ve kimliklerin korunmasıdır. Bunun yolu ise bir kimliğin kendi varlığını ve varoluş nedenini ortaya koyarken diğer kimliklerin varlık koşullarını yok edici yönde düşünsel ve eylemsel bir zemin oluşturmamasıdır.

Liberal demokrasinin katılımcı demokrasiye dönüştürülmesi radikal demokrasinin ilk önerisidir. Katılımcı demokrasinin gerçekleşebilmesi ise devlet/sivil toplum ilişkilerinin demokratikleşmesini, yani sivil toplum örgütlerinin karar alma süreçlerine katılımını gerektirmektedir. Temsili liberal demokrasi partiler yoluyla siyasal alanda temsile, çıkar grupları yoluyla karar alma süreçlerine katılıma dayanmakta ve devletin sivil toplum tarafından alttan denetimini kabul etmektedir. Ancak, sivil toplum yoluyla devletin denetimi gerçekleşmediği gibi, partiler yoluyla temsil de zayıflamaktadır. Çünkü temsiliyet düzeneği olarak görülen partiler, modernite projesi içinde kimliği vatandaş-birey olarak görmekte ve kimliğin çok boyutluluğunu görmezden gelmektedirler. İşte bu noktada, katılımcı demokrasi hem küreselleşme sürecinin devlet/sivil toplum ilişkileri üzerindeki etkilerine yanıt bulacak, hem de toplumsal yapının karmaşıklığına

uygun örgütlenme olanağını sağlayacak önemli bir kurumsal yapıdır. Özellikle, “siyasal etki eşitliği” ilkesi parti ve sivil toplum örgütleri arasında karşılıklı denetim ilişkilerinin kurulmasını sağlarken, diğer taraftan sivil toplum örgütleri arasında da bir eşitlik ilişkisi kurulma olasılığını güçlendirmektedir. Modern çoğulcu toplum hem ayrıcalıklı hem de marjinalleştirilmiş ya da sessizleştirilmiş kimlikleri içermekle birlikte, siyasal etki eşitliği ilkesi bu kimliklerin taleplerinin sivil toplum örgütleri aracılığıyla karar alma süreçlerine aktarılmasına ya da bu süreçlere eklenmek için örgütsel, mali ve kültürel düzenlemelerin yapılmasına olanak vermektedir. Katılımcı demokrasi, katılımcılığını ancak devletin sivil toplum örgütleri arasında gereksinimi olan örgütlere katkıda bulunarak yaratacağı siyasal etki eşitliğiyle gerçekleştirilebilir. Katılımcı demokrasi, modern toplumun tali konular olarak gördüğü çevre kirliliği, doğayı koruma ve sağlık gibi konuların karar alma sürecinde global çözümler isteyen ciddi sorunlar olarak görünmesini de gerekli kılmaktadır. Böylece, sivil toplum örgütleri arasında gerçekleştirilmesi gereken siyaset, katılımcı demokrasinin önemli bir boyutu olan etki eşitliği ilişkisinin karar alma süreci üzerine yansımaları olarak düşünülecek konular arası eşitliktir (Keyman; 1998: 50-52).

Ancak, liberal demokrasinin aksayan yönlerinin radikal demokrasi ve/veya katılımcı demokrasi yoluyla düzeltilebilmesi uygun kültürel ortamın varlığını gerektirir. Çünkü katılımcı demokrasinin kamusal alan içinde gelişebilmesi uygun siyasal kültürün oluşmasıyla olanaklıdır. Bu doğrultuda, belli bir demokratikleşme projesi normatif bir yapıyı ve bu projeye uygun siyasal kültürü içermek zorundadır. Keyman'ın (1998: 53) belirttiği gibi, radikal demokrasi projesi bu normatif yapıyı, kamusal alanın farklı kimlikler arası diyalojik karşılıklı etkileşim yoluyla örgütlenmesi olarak tanımlar. Bu bağlamda demokratikleşmeyi sağlayacak siyasal kültürün de belli nitelikleri taşıması gerekmektedir. Her şeyden önce, siyasal kültür demokrasiyi bir durum saptaması ya da bir dizge tanımlamasından çok bir süreç olarak tanımlamalıdır. Demokrasiyi, otoriter ve totaliter dizgeden ayıran en önemli öğelerden biri demokratikleşme sürecinin son noktasının olmamasıdır. Katılımcı demokrasinin güçlenmesini olanaklı kılacak siyasal kültürün içermesi gereken önemli bir öğe de kimliğin farkla ilişkiselliğinin tanınmasıdır. Bu tanıma “ötekine karşı sorumluluğa” dayalı bir söylem etiğini demokratik siyasal kültür anlayışına ekleme olasılığı verir ve “ötekine karşı sorumluluk” katılımcı demokrasinin normatif etiğini tanımlamaktadır. Katılıma açık siyasal kültür, her kimliğin bir de ötekisi olduğunu tanımakla gerçekleşebilir. Bu tanıma, kamusal alanın iletişime dayanan bir mekana dönüştürülmesini sağlar. Bu etkileşim gerçekleştirildiği

zaman farklı kimliklerin birlikte yaşamaları ve liberal demokrasinin katılımcı demokrasiye dönüşümü gerçekleşir (Keyman; 1998: 53-54).

Bu bağlamda, postmodern siyasetteki liberal düşünce ve devlet anlayışı farklılık, çoğulculuk ve katılımcılığı benimsemiş, özgürlüklerin sınırsız yaşandığı ve özgür düşünce akımlarının desteklediği bir felsefe olarak globalleşen dünyada yeni bir bakış yeni bir siyasal kültür oluşturma düşüncesini sunmuştur. Siyasal alanda, azınlıkların varlığını pekiştiren, ulusalcılığı ret eden, etnik farklılıkları ön plana çıkaran, dil ve din birliği gibi bütünlleştirici, güç birliği oluşturucu öğeleri kabul etmeyen postmodernler, çoğunluğun hakimiyetinin sınırsız olmadığı herkesin hak ve özgürlüklerinin güvenceye alındığı, halkın ve onun seçtiği temsilcilerinin iradelerinin üstün tutulduğu, eleştiri ve sorgulama yollarının açık olduğu ve devletin küçültüldüğü liberal demokratik devlet anlayışını benimsemişlerdir (Çağlar; 2008: 381).

4. SONUÇ

1970'lerde yaşanan bilimsel ve teknolojik devrimlerin etkisiyle gelişen kapitalizmin yeniden yapılanma süreci, gene 1970'li yıllarda kapitalizmin yaşadığı krizin aşılmasını kolaylaştırdığı gibi, kapitalizmin doğasında olan küreselleşme olgusunun da o döneme kadar görülmemiş biçimde hız ve derinlik kazanmasına neden olmuştur. Yeniden yapılanma sürecinde küreselleşme, sermaye birikimini artıracak koşullara uygun pazar genişliğini sağlamak adına sermaye akışkanlığını sınırlayan korumacılık engelini kaldırmayı amaçlamaktadır. Bu noktada en büyük engel ulus-devletlerdir. Bu nedenle, ulus-devletlerin ekonomi alanındaki yetkilerinin önemli bir kısmı ulus-üstü kurumlara bırakılarak ve merkezi devlet yetkilerinin önemli bir kısmı da yerel yönetimlere bırakılarak ulus-devletlerin gücü aşındırılırken, yerel yönetimler güçlendirilmeye çalışılmıştır.

Bu gelişmeler sonucu, küreselleşme ve ulus-devletler arasındaki ilişki farklı düşünürlerce farklı yorumlansa da (liberal küreselleşmeciler ulus-devletler döneminin sona erdiğini savunmakta; şüpheci analistler ise, ulus-devletlerin eski gücünü devam ettirdiğini, ancak yeni bir yapılanma içinde olduklarını savunmakta; Marksist analistler ise, ulus-devletlerin ortadan kalkmadığını, hiyerarşik ulus-devlet dizgesinin sona erdiğini savunmaktadırlar) varolan durum, yeniden yapılanma sürecinde uygulanan ekonomi politikaların doğrudan ve eşzamanlı bir sonucu olarak, yerel yönetimlerin ve yönetsel anlamda yerelleşme olgusunun güçlenmesi ve etkili olmasıdır.

Küreselleşmenin bir sonucu olarak gelişen ve önemi artan yerelleşme, toplumsal, siyasal ve kültürel dönüşümü gerçekleştirecek öğeleri de içermektedir. Özellikle, siyasal davranış ve tutumların değişiminde belirleyici olan siyasal kültür postmodern olarak nitelendirilen dönemde yerelleşme olgusunun etkisiyle, yani yerel aktörlerin etkisiyle değişmekte ve biçimlenmektedir. Ancak, yerelleşmenin siyasal kültür üzerindeki etkisi, değişen ekonomi politikaya bağlı olarak iki farklı yaklaşımla açıklanmaktadır. İlk yaklaşıma göre, postmodern kapitalizmin, yani post-fordizmin sermayenin modern döneme göre farklı bir strateji izlemesi, özellikle yerellik vurgusu sermayenin yerel öğelerle kitlesel üretim tekniklerinin baskısı altında karşılaşmasını önlemektedir. Bunun nedeni, post-fordist esnek birikim sürecinin farklılıkları ve yerel kültürleri ayrı bir pazar olarak algılamasıdır. Böylece, modern dönemde kapitalist dizgenin dayatması olan teklik ve tek tipleştirme kırılmış olmaktadır. İlk yaklaşım, yerel ve kültürel farklılaşmayı postmodern ekonomi politikaların doğal bir sonucu ve bu politikayla eşzamanlı bir gelişme olarak kabul etmesine karşın ikinci yaklaşım, yerel ve kültürel farklılaşmayı, postmodern ekonomi politikaya karşı küresel ve bölgesel güçlerin karşısında yerel güçlerin kendilerini savunmak adına oluşturdukları strateji olarak açıklamaktadır. Bu stratejinin gelişmesine neden olan, postmodern ekonomi politığın istihdam ve üretim dağıtımı konusunda benimsediği politikalar ve uygulamalardır. Özellikle, teknolojik gelişmeler sonucu istihdamın azalması üretim ve tüketimin küreselleşmesine karşın üretimin nüfusun belli bir bölümüyle devam ettirilebilmesi, işsizliği ve bozuk gelir dağılımını önlemeye yönelik politikaların belirlenmesinde kapitalistlerin etkin olması üretim ve tüketim dizgesinin dışında kalan nüfusu büyütüştür. Bu nüfusun küresel dinamiğin dışında kalışı ve bu dinamiğin dayattığı yaşam tarzını kendileri için bir tehdit olarak algılamaları siyasal kültürün de değişim dinamiği olarak açıklanmaktadır.

Ekonomi politikalar üzerinden yerelleşmenin ve siyasal kültürün değişimine yönelik iki farklı yaklaşımın varlığına karşın, iki yaklaşımda da siyasal kültürün değişim biçimi ortaktır. Postmodern ekonomi politikalar postmodern siyasal kültür oluşturmuştur. Bu siyasal kültürün temeli kültürler ve söylemlerin çoğulluğu ve çok kültürlülüktür. Çok kültürlülük farklılıklar zemininde birlik ilkesine dayanmaktadır. Bu anlayışın siyasal dizgeye etkisi ise, liberal demokrasinin ve liberal demokraside temsil anlayışının krizi olmuştur. Bu krizi aşmanın yolu ise radikal ya da katımcı demokrasidir. Radikal demokrasinin de siyasal kültürün değişimine düşünsel anlamda katkısı vardır. Çünkü radikal demokrasinin ön koşulu olan liberal demokrasinin katımcı demokrasiye dönüştürülmesi ve katımcı

demokrasinin de sürdürülebilmesi belli bir siyasal kültürün varlığını gerektirir. Bu siyasal kültürün temeli ötekine karşı sorumluluğa dayalı bir söylemdir. Bu da, yerel farklılıkların ve kimliklerin tanınmasını ve siyasete katılımını gerektirir.

KAYNAKÇA

- Ahmutoğlu, Abdülkadir; (2012); “Küreselleşme ve Yerelleşme Boyutunda Modern Devletin Değişimi”; GNASKAM-Güney Azerbaycan Sosyo-Kültürel Araştırmaları; s.1-12. http://www.gunaskam.com/tr/index.php?option=com_context&task=view&id=158&Itemid= (Erişim Tarihi: 31.10. 2012).
- Aytaç, A. Murat; (2002); İmparatorluk: Bir Manifesto Çağrısı; Siyasal Bilgiler Fakültesi Gelişme ve Toplum Araştırmalar Merkezi Tartıma Metinleri; http://www.politics.ankara.edu.tr/eski/dosyalar/tm/SBF_WP_48.pdf (Erişim Tarihi: 23.11. 2012).
- Comeliau, Christian; Çev: Teoman Tunçdoğan; (1992); Kuzey-Güney İlişkileri; İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çağlar, Necdet; (2008); “Postmodern Anlayışta Siyaset ve Kimlik”; Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi; C.13; S. 3; s. 368-386.
- Çukurçayır, M. Akif; (2000); Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi; Ankara: Yargı Yayınları.
- Elma, Fikret; (2008); “Küreselleşme, Kriz ve Demokrasi”; Journal of Qafqaz University; C.2; Sayı: 24; s. 41-52.
- Giddens, Anthony; Çev: Ersin KUŞDİL; (1994); Modernliğin Sonuçları; İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Güler, B. Ayman; (2005); Yeni Sağ ve Devletin Değişimi Yapısal Uyarılama Politikaları 1980-1995; Ankara: İmge Kitabevi.
- Güzelsarı, Selime; (2012); Küreselleşme; (Ed: Gökhan Atılğan ve E. Atilla Aytekin); Siyaset Bilimi Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler Arası İlişkiler; İstanbul: Yordam Yayıncılık; s.235-249.
- Harvey, David; Çev: Sungur Savran; (1997); Postmodernliğin Durumu Kültürel Değişimin Kökleri; İstanbul: Metis Yayınları.
- Heller, Agnes ve Feher, Ference; Çev: Şükrü Argın ve Osman Akınhay; (1993); Postmodern Politik Durum; Ankara: Öteki Yayınları.
- Heywood, Andrew; Çev: Nasuh Uslu ve Haluk Özdemir; (2011); Küresel Siyaset; Ankara: Adres Yayınları.
- Işıklı, Alpaslan; (1996); Küreselleşme ve Demokrasi; Ankara: Tüze Yayıncılık.

- Kahraman, Hasan Bülent; (2004); Postmodernite ile Modernite Arasında Türkiye: 1980 Sonrası Zihinsel, Toplumsal, Siyasal Dönüşüm; İstanbul: Everest Yayınları.
- Kazgan, Gülten; (2011); Küreselleşme ve Ulus-Devlet Yeni Ekonomik Düzen; İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Keyder, Çağlar; (2004); Ulusal Kalkınmacılığın İflası; İstanbul: Metis Yayınları.
- Keyman, E. Fuat; (1999); Türkiye ve Radikal Demokrasi: Modern Zamanlarda Siyaset ve Demokratik Yönetim; İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Keyman, E. Fuat; (1998); Globalleşme ve Türkiye: Radikal Demokrasi Olasılığı; (ed: E. Fuat Keyman ve Ali Yaşar Sarıbay); Küreselleşme Sivil Toplum ve İslam: Türkiye Üzerine Yansımalar; Ankara: Vadi Yayınları.
- Oran, Baskın; (2001); Küreselleşme ve Azınlıklar; Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Steger, Manfred B.; Çev: Abdullah Ersoy; (2006); Küreselleşme; Ankara: Dost Kitabevi.
- Şaylan, Gencay; (1994); Değişim Küreselleşme ve Devletin Yeni İşlevi; Ankara: İmge Kitabevi.
- Tekeli, İlhan; (2003); “Siyasal Toplum ile Sivil Toplum Arasında Yerini Belirlemede Olan Yerel Yönetimler”; Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi; C.12; S. 2; s. 5-15.
- Turan, İlter; (2007); “Türkiye’de Siyasal Kültürün Oluşumu”; (ed: Ersin Kalaycıoğlu ve Ali Yaşar Sarıbay); Türkiye’de Politik Değişim ve Modernleşme; İstanbul: Alfa Aktüel Yayınları; s. 437-469.
- Türköne, Mümtaz’er; (2011); Siyaset; İstanbul: Etkileşim Yayınları.
- Üstüner, Yılmaz ve E. Fuat Keyman; (1995); “Globalleşme, Katılımcı Demokrasi ve Örgüt Sorunu”; Ekonomik Yaklaşım; C. 6; S. 18-19; s. 33-50.
- Wallerstein, Immanuel; Çev: Erol Öz; (2008); Liberalizmden Sonra; İstanbul: Metis Yayınları.